

Til Klima- og miljødepartementet

Postmottak@kld.dep.no

Sirdal 26. oktober 2025

Høringsuttalelse angående forslag til tiltaksplaner etter kvalitetsnorm for villrein for Hardangervidda, samt Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

Sirdal Næringsforening (SNF) ønsker med dette å gi et høringsinnspill til *forlaget til tiltaksplaner etter kvalitetsnorm for villrein for Hardangervidda, samt Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei* utsendt fra KLD 2 juli 2025.

SNF ble stiftet i 1997 og samler i dag over 110 medlemsbedrifter med god bredde i næringsgrunnlaget. Mange av bedriftene er relatert til reiselivsnæringen, men mange medlemmer er grunneiere og bedrifter involvert i næringsutvikling og/eller utbygging med innbyggere og offentlige som kundegrunnlag. SNF er aktiv på mange plan og arrangerer faglige samlinger og aktiviteter for å bidra til vekst og utvikling for næringsliv og styrket bolyst for innbyggerne i Sirdal.

Vi oppsummerer våre overordnede innspill som følger:

SNF er positiv til en høyere oppmerksomhet til villreinstammens levekår og støtter tanken om å utarbeide konkrete tiltaksplaner for å bedre situasjonen. Villreinen er en attraksjon i norsk natur og friluftsfolk og tilknyttede næringsaktiviteter vil gjerne bidra til en tydeligere avklaring i forhold til bruk og vern av Sirdalsheiene. En omforent forståelse for riktig bruk av naturen styrker både forvaltning og lokal oppslutning om vern, og gir samtidig klare rammer for et bærekraftig og naturbasert reiseliv som skaper verdier og arbeidsplasser i utkantkommunene.

SNF er kritiske til flere av den foreliggende tiltaksplanens elementer. I hovedsak går dette på at tiltakene ikke er tilstrekkelig målrettede og basert på faktiske ulemper for villreinstammen. Faglig tvilsomme antakelser er brukt for å rettferdiggjøre blant annet unødvendige ferdselsbegrensninger. Sammenhengen mellom sterkt inngripende tiltak og oppnådde forbedringer er dårlig dokumentert.

Ferdselstiltak bør reguleres mer adaptivt etter antall besøkende og sesong, fremfor permanente generelle restriksjoner. I forbindelse med konsesjonsbehandling ved vannkraftutbygginger er det gjort mye forskning på villreinen og dens trekkruiter. Forskingen har også bidratt til verktøy for å simulere hvilken effekt ulike tiltak får på villreinstammens adferd. Dette informasjonsgrunnlaget synes ikke å være tatt i bruk, og bør absolutt inkluderes i kunnskapsgrunnlaget – ref tiltak 33-36 – før de endelige tiltak fastsettes.

SNF er kritiske til tiltaksplanens forankring og hastverket med å innføre tiltak uten tilstrekkelig konsekvensanalyse. Tiltaksplanen er ikke et juridisk bindende dokument, men presenterer krav der man forventer en frivillig tilslutning. Tiltakene treffer for en stor del randsonen av villreinområdet og er svært inngripende for allmenheten, grunneiere og næringsdrivende som vil skape arbeidsplasser og verdier for samfunnet i Sirdal. SNF er derfor svært kritiske til at tiltak i kjerneområdene ikke er konkretisert. Statlige aktører som Statsskog står for kommersiell jakt i kritiske områder og vi fortsette med hundetrening i sårbare områder. Det er også uklart hvordan nødvendig tilsyn og vedlikehold av damanleggene skal gjennomføres. Erfaringsmessig følger mange i scootersporene som kraftverkene tilsynspersonell etterlater seg. Uten at disse aktørene gjennomfører tiltak i kjerneområdene, vil effekten av tiltak i randsonen ikke forsvare de ferdselsbegrensninger som foreslås.

Felles for mange tiltak er at de uansett må følges opp i ordinære planer, f.eks. gjennom demokratiske prosesser etter plan- og bygningsloven eller ved å fastsette lokale forskrifter etter friluftsløven. For verneområda i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane fungerer Heiplanen som det forpliktende styringsdokumentet. Heiplanen har bred forankring og balanserer interessene i fjellheimen på en helhetlig måte. I den foreliggende tiltaksplanen har hensynet til villreinstammen satt interessene fra innbyggere, friluftsfolk og næringslivet fullstendig i skyggen.

Skal en oppnå en mer helhetlig og restriktiv arealforvaltning er det vesentlig at det argumenteres grundig for tiltakene. Tiltakene må være forholdsmessige, og aktørene må få tid til å forberede innføringen av de tiltak som fastsettes. Uten en tydelig framdriftsplan for implementering av de ulike tiltakene, øker sannsynligheten for at det innføres restriksjoner i en tidlig fase uten at disse hjelper, ettersom andre tiltak ikke er innført. Sekvensen av tiltakene er viktige både i forhold til forankring i lokalmiljøet og for å kunne måle positive effekter for villreinstammen. Slik det nå framstilles vil en rekke tiltak kunne bli «innført over natten» uten at effekten er beskrevet og tiltaket er tilstrekkelig forankret. Dette vil igjen lede til manglende oppslutning om hele planen, vansker med å sanksjonere brudd på ferdselsreguleringer og totalt sett en mindre kontroll av ferdselen i verneområdet.

SNF er kritiske til at finansiering og avbøtende tiltak ikke er tilstrekkelig belyst. Tiltaksplanen pålegger grunneiere og næringsliv tiltak som får betydelige økonomiske konsekvenser. I noen tilfeller vil tiltaket være bra for villreinstammen, men utfordre allemannsretten for private og næringsinteressene til grunneiere og bedrifter. Det vil være hensiktsmessig å få bedre belyst hvordan konsekvenser og avbøtende tiltak kan finansieres.

SNF er positive til at næringsinteresser og det offentlige her samhandler for å finne gode løsninger. Her må det imidlertid legges til grunn overgangsperioder, slik at friluftsfolk, næringsinteresser og det offentlige kan få på plass nødvendige informasjonstiltak, ferdselsregler og ikke minst sanksjoner. På kort sikt kan dette kanskje forsinke implementeringen av enkelte tiltak, men en mer helhetlig tilnærming vil på lengre sikt styrke respekten for de vedtatte tiltak for å forbedre villreinstammens levekår.

Nærmere om de konkrete tiltakene:

Tiltak 3 og 4

SNF er positiv til at villreinhensyn vektlegges sterkere ved revisjon av kommunale planer og oppdatering av regionale planer. Dette må skje gjennom etablerte prosesser knyttet til kommuneplaner og Heiplanen som sikrer en helhetlig tilnærming og demokratisk kontroll. En planvask må baseres på lokale forhold og på fortetting i allerede etablerte utbyggingsområder. Fjerning av allerede godkjente arealplaner vil være svært kontroversielt og SNF vil på det sterkeste gå imot dette. Planvask av kommunale og regionale planer må uansett baseres på riktig formelt og juridisk grunnlag på det aktuelle tidspunktet for vedtak. Tiltaksplanen er ikke juridisk forpliktende selv når den blir vedtatt i endelig form. En statlig oppfordring til å implementere tiltak i høringsutkastet er i strid med de demokratiske spilleregler. KLD bør klargjøre dette tydeligere i sin kommunikasjon med kommuner og offentlige instanser.

Tiltak 9

SNF mener at etablerte samarbeidsorganer (eksempelvis Heiplansamlingen) styrkes for å ivareta villreinhensyn. Det gir bedre og mer helhetlig styring og involvering enn om en skal opprette en rekke nye komiteer og informasjonskanaler for å samordne interessene i naturforvaltningen.

Tiltak 18-21 + 61

SNF mener kanalisering er et viktig virkemiddel for å styre allmenn ferdsel i fjellheimen

Dette sikrer at man også begrenser turister i risikoområder hvor redningsarbeidet blir vanskelig. SNF mener at det må utarbeides en helhetlig sti- og løypeplan for de berørte områder. Her kan både løypestraseer og kanalisering sees i sammenheng med øvrig infrastruktur, som parkering, toalettforhold etc. Først når en helhetlig sti- og løypeplan som er bedre enn dagens ordninger foreligger, kan ferdselsbegrensninger innføres og nødvendig regelverk utarbeides.

SNF stiller seg svært negativ til at ferdselsbegrensninger også skal innføres utenfor verneområdet. Uansett må de omforente ferdselsregler synliggjøres og det må det utarbeides en omfattende informasjonsplan som sikrer at både innbyggere, næringsliv, hyttefolk og turister blir klar over regelverket og forstår hvilken adferd som forventes.

Tiltak 56

SNF mener at fast reduksjon av åpningstiden av Brokke/Suleskard vegen ikke er et formålstjenlig tiltak. Vegen er en barriere for villreinstammens trekk sørover og tiltak må selvsagt vurderes. Det bør imidlertid vurderes flere tiltak enn bare en stengning av vegen. Begrensninger på jakt, villcamping og bobilturisme bør inngå som tiltak. Tiltakene bør i større grad være adaptive og varsles og iverksettes når villreinen er i området. Stengning av vegen vil ha store konsekvenser for hele destinasjonen Sirdal. Forkortet åpningstid bør først iverksettes etter en bedre kvalitetssikring av effekten av aktuelle tiltak. Konsekvensene må utredes og tiltaket kan ikke innføres uten en overgangsperiode slik at ulempene som en stengning medfører kan avbøtes.

Tiltak 62**SNF mener at maskinpreparering av løypene i Hønedalen og Joggledalen ikke bør utsettes til påsken.**

Redusert tilgang til disse løypene er ikke faglig godt begrunnet og effekten for villreinen er usikker. Løypene i disse områdene er sentrale for skidestinasjonen Sirdal og er viktige rekreasjonsområder for hyttefolket. Stengning vil medføre at 15-20.000 skiturister må finne andre traseer. Det vil da være svært sannsynlig at flere folk da kommer inn i områder som er mer forstyrrende for villreinen. Det er allerede i dag gode varslingsrutiner når det er villrein i området. Løypekjørerne har gode rutiner som sikrer at løypene ikke kjøres opp i slike tilfeller. Overvåkning av villreinstammen og varsling kan eventuelt gjøres mer effektivt med bruk av droner og elektroniske løsninger. Det er altså minimale utfordringer for villreinen i dette området i dag og det er ikke dokumentert at redusert kanalisering og stengning av disse løypene vil gi positive effekter.

Løypene i Hønedalen og Joggledalen bør imidlertid sees i sammenheng med en helhetlig sti- og løypeplan for Sirdal. Her kan alternative løyper etableres og tilrettelegges slik at det samlede løypenettet opprettholdes, men med litt andre traseer. Her bør kommunen ta en ledende rolle og om nødvendig ekspropriere der grunneiere blokkerer for revisjon av løypenettet. Statsforvalteren må også involveres for å sikre at naturinngrep kan gjennomføres for å oppnå et mer «villreinvennlig» løypenett. Inntil gode alternativer er på plass må løypenettet opprettholdes som i dag. Begrensninger kan først iverksettes etter en overgangsperiode slik at ulempene som en stengning medfører kan avbøtes.

Sirdal Næringsforening vil gjerne bidra i den videre dialog om tiltaksplanen. Inngangen til et konstruktivt samarbeid og god medvirkning fra næringslivet er dermed lagt. Vi ser fram til å følge opp den videre prosessen og er selvsagt tilgjengelig ved behov for ytterligere informasjon.

Med vennlig hilsen

For Styret i Sirdal Næringsforening

Inge Oliversen

Styreleder

Tlf 911 33 085